

Alev Alatlı (ed.), *Batı'ya Yön Veren Metinler* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2010), 4 cilt.

Texts Guiding the West by Alev Alatlı

CANAN TERCAN

İstanbul Aydın University

Received: 16.11.2024 | Accepted: 29.12.2024

Alev Alatlı'nın *Batı'ya Yön Veren Metinler* adlı dört ciltlik eseri, Batı medeniyetinin düşünsel temellerini, kültürel kodlarını ve tarihsel gelişim sürecini anlamaya yönelik kapsamlı bir çalışmadır. Dünyaya yön veren evrensel metinlerin yer aldığı ve fikren güçlü kaynakları içeren bu temel metinler; sözleşmeler, toplumsal hareketlerin metinleri, ideolojilerin ana kaynakları, düşünsel yazılar ve romanlar gibi geniş bir yelpazede okuyucunun karşısına çıkar.

Dört cilt halinde basılan *Batı'ya Yön Veren Metinler* serisinin birinci cildi "Kökler / Ortaçağlar (∞-1350)", ikinci cildi "Rönesans / Protestan Reformu / Erken Modern Dönem / Bilim Çağı (1350-1650)", üçüncü cildi "Aydınlanma / Burjuva Yüzyılı / Bilim Çağının Zaferi (1650-1800)", dördüncü cildi ise "Moderniteye Doğru Kaotik Modern Dünya (1800-1970)" başlığıyla yayınlandı.

Eserde, Babil'in Hammurabi kanunnamelerinin yanı sıra, Aristoteles ve Platon gibi Antik Yunan filozofları da yer alır. Yahudi ve Hristiyanlık metinleri ile başlayan Batı'nın temel yazın tarihine inerek, zamanla gelen dönüşümü; aydınlanmayı, burjuvaziyi, rönesansı, Kalvenizm'i, Protestanlığı, ideolojileri, burjuvaziyi, faşizmi, sosyalizmi, feminizmi, kısacası tüm toplumsal hareketlilikleri, ana metinleri ile ele alır. Dahası zihin dünyasının kuvvetli kalemleri; Montaigne'i, Adam Smith'i Descartes'i, John Locke'u, J.-J.Roussseau'yu ve daha nicesini okuyucuya sunar.

Eserlerin bir özelliği de sade ve akıcı dili ile okuyucuyu kitaba

çekmesidir. Ayrıca, kronolojik ve bölgesel olarak düzenli tasnif edilen çalışmada, temel eserleri ile edebiyat tarihinin de aktif olarak yer aldığını görmekteyiz.

Batı'ya Yön Veren Metinler serisinde Alatl, Batı edebiyatının kültürel ve düşünsel yapı üzerindeki etkilerini de kapsamlı bir şekilde inceler. Batı'nın en önemli edebi eserlerini ve romanlarını ele alan Alatl, bu eserlerin toplumun dünya görüşünü ve ahlaki yapısını nasıl şekillendirdiğini analiz eder. Örneğin, Dostoyevski, Tolstoy, Shakespeare ve Goethe gibi Batı'nın klasik edebiyatının önde gelen isimlerine değinerek, bu yazarların eserlerinde işlenen insanlık durumlarını, ahlaki sorgulamaları ve toplumsal eleştirileri detaylandırır. Alatl'a göre, bu romanlar, Batı'nın bireycilik, ahlak ve toplumsal sorumluluk anlayışını yansıtırken, aynı zamanda Batı toplumlarının içsel çelişkilerini ve ahlaki boşluklarını da ortaya koymaktadır. Edebiyatın toplumu yönlendirme gücünü göz önünde bulunduran Alatl, Batı'nın roman geleneğinin yalnızca Batı'yı değil, aynı zamanda Doğu'yu da etkileyen güçlü bir kültürel miras bıraktığını ifade eder.

Atl Batı'nın dünya tarihini dört temel dönem olarak inceleyerek her dönemi bir ciltte toplamıştır. Atl, bu eserde Batı düşüncesini anlamak isteyen okurlar için geniş bir perspektif sunar ve Batı'nın tarih boyunca ürettiği düşünceleri eleştirisel bir bakış açısıyla değerlendirir, Batı medeniyetinin köklerini oluşturan fikir akımlarını, felsefi düşünceleri ve siyasal yaklaşımları sorgular. Atl'nın bu çalışması, Batı'nın dünya üzerindeki etkisini ve Doğu toplumlarına olan yansımalarını analiz ederek Batı'nın üstünlük algısını ve kendi merkezli bakış açısını sorgular.

Serinin ilk kitabı, Batı düşüncesinin başlangıcından itibaren ortaya çıkan felsefi akımları inceler. Eski Yunan'dan Orta Çağ'a kadar uzanan bu süreçte Atl, Batı'nın düşünce yapısını belirleyen temel unsurları ortaya koyar. Eski Yunan felsefesi, Batı'nın rasyonel düşünceye olan bağlılığının temellerini atmış ve bilgiye ulaşmada akılcılığı ön plana çıkarmıştır. Atl, bu dönemin Batı'nın kendisini Doğu'dan farklı ve üstün görme eğilimlerinin başlangıcı olduğunu savunur. Eski Yunan'dan sonra gelen Orta Çağ, Batı düşüncesinde dini otoritelerin belirleyici olduğu bir dönemdir. Atl, bu dönemi, dogmaların aklın önüne geçtiği ve Batı'nın düşünsel olarak kısıtlandığı bir çağ olarak değerlendirir. Ancak, Rönesans ile birlikte Batı'da bireyin ve aklın ön plana çıkması, modern Batı düşüncesinin temel taşlarını

oluşturmuştur.

İkinci ciltte, Alatlı, Batı'nın Rönesans'tan Aydınlanma dönemine geçişini ele alır. Rönesans, insan merkezli düşüncenin ve bireysel özgürlüğün yükselişe geçtiği bir dönemi simgelerken; Aydınlanma dönemi, akıl ve bilim temelli bir dünya görüşünün geliştiği bir süreci ifade eder. Bu dönemde, Batı medeniyetinde ilerleme ve gelişim düşüncesi, doğanın insanın kontrolüne girmesi gerektiği fikriyle birleşmiştir. Alatlı, Aydınlanma'nın insana özgürlük ve akıl temelli düşünmeyi sağlarken, aynı zamanda Batı'nın Doğu'ya üstünlük sağlama arayışlarını güçlendirdiğini savunur. Aydınlanma düşünürlerinin evrensel haklar ve özgürlükler vurgusu yapmasına rağmen, bu hakların çoğunlukla Batı toplumlarıyla sınırlı kaldığını, Doğu ve diğer kültürlerle aynı bakış açısıyla yaklaşmadığını öne sürer. Bu nedenle, Aydınlanma döneminde Batı'nın dünya üzerinde hakimiyet kurma ve kendi değerlerini evrensel normlar olarak empoze etme eğiliminde olduğu vurgular.

Üçüncü cilt, Sanayi Devrimi ve modernizmin yükselişiyle birlikte Batı'nın ekonomik ve siyasal yapısındaki değişimleri ele alır. Sanayi Devrimi, Batı'nın dünyaya yayılmasını ve sömürgeci sistemlerin kurulmasını hızlandıran bir süreç olmuştur. Batı'nın ekonomik gücünü artırarak diğer kültürler üzerinde hakimiyet kurmaya başlaması, Alatlı'ya göre Batı'nın sanayi ve teknolojiyle ilerlemesi, sadece Batı dışı toplumları değil, Batı'nın içindeki alt sınıfları da ekonomik sistemde sınırlamıştır. Alatlı, bu durumu Batı'nın ilerlemeyi maddi refah üzerinden tanımladığı ve manevi değerleri göz ardı ettiği bir dönem olarak tanımlar. Ayrıca, modernizmin Batı'da toplumları bireyselleştirme ve materyalizmle şekillendirdiğini ve toplumsal değerlerin bu süreçte zayıfladığını savunur.

Dördüncü ve son cilt, postmodernizm, dijital çağ ve küreselleşmenin Batı düşüncesi üzerindeki etkilerini analiz eder. Postmodernizm, Aydınlanma'nın evrensellik iddialarına bir meydan okuma olarak ortaya çıkmış ve Batı'nın kendi değerlerini sorgulamasını sağlamıştır. Alatlı, postmodernizmin Batı'ya eleştirel bir perspektif kazandırsa da, bu eleştirinin bir noktada nihilizme yol açarak anlam krizine sebep olduğunu savunur. Batı'nın dijital çağ ve küreselleşmeyle birlikte daha da bireyselleşen bir toplum yapısına büründüğünü; toplumsal dayanışma ve maneviyatın daha da geriye itildiğini ifade eder. Küreselleşmenin Batı merkezli bir süreç olarak dünyanın geri kalanını dönüştürdüğünü ve kültürel çeşitliliği tehdit ettiğini dile getirir.

Bu bağlamda, Alatlı, Batı'nın küreselleşmeyi bir çeşit hegemonya aracı olarak kullandığını ve Batı dışındaki toplumların değerlerini tehdit ettiğini savunur.

Atlalı'nın *Batı'ya Yön Veren Metinler* eseri, Batı düşüncesine dair derin sorgulama sunarak Batı'nın evrensel olarak kabul ettiği değerleri ve Batı dışı toplumlar üzerindeki etkilerini ele alır. Bu anlamda Atlalı, Batı'nın bilgiye ve ilerlemeye olan bakış açısını farklı açıdan ele alır.

Sonuç olarak, *Batı'ya Yön Veren Metinler*, Batı'nın tarihsel süreç boyunca düşünsel ve ideolojik dönüşüm sürecini geçirdiğini anlatırken, bu dönüşümün kritiğini de yapar. Bu dört ciltlik eser, Batı'yı ve Batı dışı ile Batı etkileşimini anlamlandırmak isteyen okurlar için önemli bir kaynak olarak öne çıkar ve okuyucuya geniş bir perspektif katar. Bu çalışma, her bireyin kütüphanesinde bulunması gerekli olan, Batı medeniyetine dair özgün yazıların yer aldığı keyifli bir başyapıttır.

